

נח ב

בות: "וערות אביהם לא ראו":¹ ועכצ"ל שהכתוב מחדש בזה ענין ומעלה מיוחדת בהנהגת שם ויפת, אשר מתיבות הקודמות ("ופניהם אחרי רנית") לא היינו יודעים זה.

ג. ויובן זה בהקדים תורתו של הבעש"ט,² שכאשר אדם רואה רע בזולתו, הרי זו הוכחה (שדוגמת) אותו הרע נמצא בו בעצמו.³ וכמו אדם המביט בראי — "אם פניו נקיים, אינו רואה במראה שום דופי", אבל אם הוא רואה לכלוך וכתם בראי, אין זה אלא משום ש"פניו מטונפין".

ולכאורה: מהו ההכרח שראיית הרע בזולתו הוא בבחינת "דמות" ו"מראה" של הרע שבהרואה — למה לא תתכן מציאות כזו שבאמת ישנו הרע הנראה רק בחבירו והוא עצמו מושלל מזה?

והביאור בזה:⁴ כל מאורע שבעולם הוא בהשגחה פרטית. וכן גם במאורע זה (שהוא רואה רע בזולתו) אין זה במקרה ח"ו, אלא דבר שהזמינו לו מלמעלה; ומכיוון שלא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה,⁵ הרי א"א

א. בשייכות למ"ש בפרשתנו:⁶ "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה", אמרו חז"ל בגמרא:⁷ "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עיקם הכתוב שמונה אר" תיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנא' מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה". ופי' רש"י, שזהו הטעם לאריכות לשון הכתוב: "אשר איננה טהורה" — ג' תיבות הכוללות י"ג אותיות — במקום שהי' יכול לקצר ולומר: "הטמאה" (תיבה בת ה' אותיות) — "ללמדך לחזור אחר לשון נקי".

וכמו שישנה הוראה בפרשתנו בנוגע לזהירות, בלשון, עד"ו יש ללמוד מ" פרשה זו עוד הוראה — בשייכות לזהירות בראי. שם ויפת נזהרו, ב" תכלית הזהירות, מלראות "ערות אבי" הם" — "וילכו אחורנית וגו' ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו",⁸ ושכר זהירות זו מדגיש גודלה וערכה: "ברוך ה' אלקי שם ויהי כנען גו' יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם גו'".⁹

ב. אמנם בסיפור הנ"ל צ"ל:

אחרי שהכתוב אומר שהלכו באופן של "ופניהם אחורנית" — הרי מזה מובן שלא ראו ערות אביהם (שהרי פניהם אחורנית) — מה מוסיף בתי

(5) ולכא"ו גם "ופניהם אחורנית" מיר, תר, מכיון שנא' לפניו "וילכו אחורנית" — אבל כבר תירץ רש"י שם (כג) קושיא זו. ע"ש.

(6) מאור עינים ר"פ חקת, וראה גם תולדות י"י ס"פ תרומה, ובכ"מ, וראה גם סה"ש קיץ הש"ת צ' 83.

(7) ראה עד"ו לקוית בהעלותך לג, סע"א.

(8) שלכן "הצדיק הגמור שאין רע בקרבו אין רואה שום רע על שום אדם" (מאור עינים שם).

(9) ראה גם סה"ש שם.

(10) שבת עז, ב.

(1) י, ה.

(2) פסחים ג, א. וראה ב"ר כאן.

(3) פרשתנו ט, כג.

(4) שם, כ"ז (וראה ב"ר פל"ו, ח שגם ב"ר ה' אלקי שם" היא ברכה).

וא"כ: מי יאמר שהכוונה בזה שמ"למעלה הראוהו את הרע של זולתו הוא בכדי שיראה ויודע שאותו הרע נמצא בו ואשר עליו לבערו; הרי יתכן לומר כפשוטו, שהכוונה באמת היא להראותו את הרע של חברו — בכדי שהוא, הרואה, יוכיחו ויעזור לו לתקן ולהטיב דרכו?

יתירה מזו: כמדובר כמה פעמים¹⁶, בנ"י אינם בבחינת "אמצעי" שעל ידם תושלם הכוונה העליונה בענין אחר — דהיינו שנאמר שתכלית הכוונה נמצאת בענין שמחוץ להם (כמו כל שאר עניני הבריאה, כולל עולמות עליונים¹⁷, שאין הם עצמם תכלית בריאתם, אלא "בשביל ישראל ובשביל התורה"¹⁸) — אלא שבני ישראל עצמם הם תכלית הכוונה, וכמו שהוא בנוגע כללות ישראל, כן הוא בנוגע לכל אחד מהם בפרט: לא יתכן לומר שיהודי אחד רק "ישמש אמצעי" ליהודי חברו; כי תכלית הכוונה הוא גם בכל אחד ואחד במיוחד¹⁹.

(16) בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 246. ח"ו ע' 236.

(17) ועד, שגם בחי האור, שהוא גילוי העצמות, ולא רק גילוי מן העצם, הכונה בגילוי זה היא — בשביל נש"י (ראה ד"ה העושה סוכתו תרצ"ט פ"ב).

(18) נסמן לעיל ע' 12 הערה 33.

(19) ראה סנה' לו, א (במשנה): כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, ומה שאמרו (חולין צב, א) "עלין שבה אלו עמי הארץ" . . . דאלמלא עליא לא מתקיימין אתכליא" — הכונה בזה היא

[2] שהתכלית של עמי הארץ היא רק בשביל התיח ולא בהם עצמם (בדוגמת אוה"ע, להבדיל, שהם טפלים לישראל, כ"א]

שע"י שהם מקיימים את הת"ח, הם מתעלים ונכללים בבחי' הת"ח (וע"ד המבואר

לומר שמלמעלה יביאוהו לידי ראיית רע במישהו לשוא — אלא שבודאי יש בזה הוראה²⁰ והודעה והיא — שהרע נמצא ברואה עצמו ועליו לתקנו.

והטעם למה צ"ל ההוראה באופן מסובך כזה — להיודע מהרע שלו ע"י אמצעות חברו — ולא באופן ישיר? — הרי זה משום ש"על כל פשעים תכסה אהבה"²¹ (ואהבת עצמו מכ"ש), ו"כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו"²², ולכן הדרך להביא את האדם לידיעת חסרונות שלו, הוא ע"י שיומינו לו לראותם בזולתו²³, והזדמנות זו, בעת שהוא "רואה" (בחבירו) פחיתות החסרונות והרע, מעוררת בו התבוננות במצבו הוא; וכאשר יתבונן היטב במצבו "אליבא דנפשי", יבוא להכרה שהחסרונות שראה הם באמת חסרונות שלו — אשר "כל הנגעים (שה)אדם רואה (ב)חוץ (הרי זה תוצאה) מנגעי עצמו".

ד. אמנם עדיין יש להקשות: תפ"קידו של איש הישראלי, הוא לא רק לפעול זיכוך ועלי' בעצמו, אלא גם לפעול בחבירו, וכמש"כ הוכח תוכיח את עמיתך ואפילו מאה פעמים²⁴ —

(11) וכתורת הבעש"ט, שכל מה שאדם רואה או שומע — הוראה היא בעבודתו ("היום יום" ע' נב).

(12) משלי י"ד, יב.

(13) גנעים פ"ב מ"ה, והכונה כאן היא — כפירוש המאירי לאבות (פ"א מ"ז — הובא גם במדרש שמואל שם, וכ"ה בד"ה איש על תגלו ש"ת פ"ג ואהבת תש"א פט"ו) — בנוגע ל"נגעים" רוחניים, ש"נגעי עצמו" אינו רואה אותם לנגעים וחסרונות כלל.

(14) וע"ד המבואר במקיא (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1207, ו"ש"ו) שכשרוצים שאדם יפסוק הדין על עצמו, עושים זה בתחבולה — ע"י שפוסק הדין על זולתו.

(15) ב"מ לא, א.

כמו באיש: „וכל המרכב אשר ירכב עליו“²² — „לפי שאין הגון להזכיר רכיבה ופיסוק רגלים באשה“²³). ועל כלל זה מקשה שם בגמ' משלשה פסוקים שכתוב בהם לשון „מרכב“ באשה; ולאחרי התירוץ של הג' באה שם הקושי: „ובאורייתא מי לא כתיב טמא“.

ואין זה מובן כלל: הלשון „טמא“ כתובה בתורה יותר ממאה פעמים — וא"כ הסברא נותנת שמתחלה הי' צריך להקשות בגמ' מלשון „טמא“, החזרת וגשנית ריבוי פעמים, ואח"כ מלשון „מרכב באשה“ שאינה מופיעה אלא פעמים אחדות — ולמה באו הקושיות בסדר הפוך?

גם צ"ל: מהי כוונת הגמ' ב„מי לא כתיב טמא“, בלשון של תמי' — כאילו שבהודעה שכתוב „טמא“ יש משום חידוש ופתרון ספק אפשרי — ויותר מתאים לומר: „והרי כתיב טמא באורייתא“ (וכיו"ב)?

ו. הביאור בזה: כשהנידון הוא בלשון הבאה בתור פסק הלכה, אזי צריך ה„פסק“ להיאמר בלשון היותר ברורה — אפילו אם לשון זו היא „דבר מגונה“ — בכדי שההלכה תהי' פסוקה וברורה לגמרי. ועפ"י יובן מה שברוב המקומות בתורה נאמרה לשון „טמא“ — אעפ"י שהדיבור „בלשון קצרה“ לא גדלה מעלתה (לפי המהר"ש"א) על הדיבור „בלשון נקי“ — לפי שרק בסיפורי התורה יתכן שענין הטומאה (וכיו"ב) יכתב באופן של „עיקם הכתוב“ (בעיקום ועילום, ולא באופן ישר וגלוי)²⁴; ושם (בסיפורי

ומובן מזה (גם בעבודה הפרטית של כאו"א), אשר אי אפשר גם לומר שזה שמראין מלמעלה את החסרונות של האחד הריהו רק לטובת השני (הרואה) — אם לא שתצמח מזה תור עלת „לבעל החסרון“ עצמו²⁵; דהיינו ע"י שהראשון יוכיחו וישתדל לתקנו ולבער את הרע שבו.

ומכיוון שכן, שבכל אופן מוכרחים לומר שהתכלית בזה שהרע שבהזולת נראה לו הוא בכדי שיתקנו — מהי' כא תיתי להכריח שזה שרואה את הרע אינו אלא כמביט „בראי“, ש"מראין לו את הרע שלו ב„דמותו“ של חבריו?

ה. להבין זה צריך להקדים ולהס' ביר ענין בלתי מובן בהמשך מאמר הגמ' המובא לעיל (סעיף א') „לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו... שנאמר... ומן הבהמה אשר איננה טהורה“:

בהמשך למאמר זה נאמר שם עוד כלל דומה: „לעולם יספר אדם בלשון נקי“, שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב (שהטעם לשינוי לשון הכתוב באשה זבה ובאיש זב — באשה: „או על הכלי אשר היא יושבת עליו“²⁶, ולא „רוכבת“ עליו

בלקו"ש ח"ו שם בענין העליות ד"לכו מחיל אל חיל“ שבישראל, שמודיגה התח' תונה היא לא רק הכנה ואמצעי למודיגה העליונה, כ"א שעי' שהיא מביאה למודיגה העליונה, גם היא עצמה מתעלית בבחי' זו).

(20) וראה לקו"ש ח"ב (ע' 531) יתירה מזו, שאפילו באדם אחד גופא — מה ש„מותר להתענות לתשובה“ או „כדי למרק נפשו“ לפי „שצער זו טובה היא לו“, זהו לפי שטובה זו היא גם להגוף, אבל באם היתה „הטובה“ רק עבור הנפש — י"ל שאסור לצער את הגוף בשביל טובת הנפש.

(22) שם, ט.

(23) רש"י פסחים שם.

(24) ואף שגם הסיפורים שבתורה הור"אות הם — בכ"ז אינו מוכרח שיהי

מגונה", כיון שזהו חלק הסיפורי שב-
ההלכה.

ראי' לדבר: הצינוי "כי יהי" בך איש
אשר לא יהי' טהור וגו' ויצא אל
מחוז למחנה" ²⁵, הגם שהכתוב בא
להודיע דין האיש המדובר, אבל מכיון
שהכתוב לא מיירי בדינו לקבוע שהוא
טמא, אלא — שעליו לצאת "אל מחוז
למחנה" (לפי שידוע מכבר שהוא
טמא), לכן "עיקם הכתוב" ובמקום
"טמא" הוא מאריך ואומר "אשר לא
יהי' טהור".

וע"ד שהוא בשייכות לענין הדיבור
(בלשון נקי) "כמו"כ — בנוגע לראי' :

כאשר שומע שאיש מישראל עשה
דבר בלתי הגון ח"ו, החובה בזה
"לראות" את "ההלכה למעשה" שב-
הענין ; דהיינו (רק) מה שנוגע לזה
שהוא (הרואה) צריך לעשות — לתקן :
להוכיח אותו (כמובן, בדרכי נועם
ובאופן הרצוי) ²⁶ ולהחזירו למוטב ;
עכ"פ זה צ"ל עיקר הראי'. אמנם,
אם בעת ששומע מהלא טוב של זולתו
הרי הוא "רואה" לא את ההוראה
למעשה המכוונת לו, אלא שהוא "ר-
אה" רעתו של חבירו (עכ"פ — זה
מודגש אצלו) — ז.א. שמרגיש (לא
הנחיצות מצדו לתקנו, כ"א) איך שיש
מציאות רע בזולתו — ה"ז ראי'
מוכתת ש"פניו מטונפין", שהלא טוב
שרואה בזולתו הוא "ראי" של הלא
טוב שלו.

ז.א. מכיוון ש"כל מה שברא ה'
קב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד
לבטלה" (כנ"ל) — שבכל פרט שהוא

התורה) הרי "לשון ארוך ונקי" מצוי
הוא לא-פחות מ"לשון קצר ומגונה",
היות כי "לשון קצר ומגונה ולשון
ארוך ונקי" שווים הם.

משא"כ באותם (רוב) המקומות ב-
תורה, שענינם הוא פסק הלכה, בהכרח
שהכתוב ישתמש בלשון "טמא", (לא
משום מעלתה "כלשון קצרה", אלא)
מפני שהלכה צריכה להיאמר באופן
של פסק ברור. ועפ"ז יובן מה שס"ל
להגמרא (בהסלקא דעתי) שגם "היכא
דנפישין מילי" מדבר הכתוב בלשון
נקי' — אעפ"י שהלשון "טמא" ישנה
הרבה פעמים בתורה — לפי, שכאמור,
ברוב המקומות תיבת "טמא" באה
בנוגע להלכה, ולכן אי"ז סתירה לה-
כלל של "לעולם . . מפיו" גם לפי
הס"ד שהוא כולל גם "היכא דנפישין
מילי".

ובקושיית הגמ' "ובאורייתא מי לא
כתיב טמא" המכוון להקשות : והכי
איננו מוצאים בתורה את הלשון "טמא"
גם כשאפשר "לעקם", בסיפורי' ? —
הלא נמצאת בהם עכ"פ פעמים אחד-
דות ! ולכן אין גם לתמוה מה שקושי'
זו בגמ' מלשון "טמא" לא עדיפא
להקדימה על הקושיא מלשון "מרכב",
הואיל ובסיפורי התורה ישנה תיבה
זו רק במקומות מספר.

ז. כאמור, שאעפ"י שכשצריכים
לפסוק הלכה הנוגעת (לאיזה דבר או
אפילו) לאיזה איש, חייבים לאומרה
באופן ולשון ברור — "טמא הוא"
וכיו"ב — מ"מ כשהמדובר בטומאתו
הוא לא בתור פסק הלכה בזה —
צריך למנוע מלהוציא מפיו "דבר

(25) תצא כג, יא. וראה פסחים שם.

(26) ראה בארוכה ד"ה אם רוח המושל
תרצה (קונט' ל'). מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר
— נדפס ב"התחמס" ח"ת ע' מו ואילך.

כתוב בפירוש "טמא", ובמכ"ש מזה ש'
כללות ועצם ה"הוראות" אינן מפורשות
בכתוב.

קוּת) ²⁸ — כי "חם" ענינו חמימות ²⁹ שמקו השמאל ³⁰ — לכן ³¹ ראה בנח את הלא טוב של "וישת גו' וישכר גו'" ³², שגם זה הוא ענין של חמימות (ואע"ג שהחמימות של חם היא בציר דק יותר ³³ מחמימות זו שראה והתבטאה ב"וישת וגו'" — בכ"ז הרגיש בזה מפני שבדקות עכ"פ היתה זאת בו).

משא"כ שם ויפת, שהם מקו הימין וקו האמצעי ³⁴ — אצלם הרע היה מושלל הוא. ואינו אפילו בדקות, ודקות דדקות. וכשבעצמם נקיים לגמרי מרע זה, אז אינם רואים אותו גם בזולת — והם רואים ויודעים רק את העבודה המוטלת עליהם בזה.

ט. וזוהי ההוראה לכ"א מאתנו:

בעת ששומעים או רואים איזה דבר לא טוב על איש מישאל, הרי לבד זאת שאסור לדבר ולספר מזה לאחרים — ולא כמו שעשה חם: שלא הסתפק בזה שהוא "ראה" את הרע, אלא שעוד הודיע את זה לאחרים: "ויגד לשני אחיו בחורץ" ³⁵ — אלא עוד יותר

(28) המבואר בהשיחה, הוא ע"פ פירוש הרד"ק, שכתנת הכתוב ב"אשר עשה לו" היא רק "שהלך והגיד לאחיו כו'" (משא"כ לפי פרש"י פסוק כב — מסנה' ע, א). (29) אוה"ת וישב רנב, א. וראה גם תו"א כו, א.

(30) זח"א עג, רע"א. וראה גם תו"א כו, ג. אוה"ת שם. ובאוה"ת כראשית (ח"ג) תקצה, א שם טעם זה נמנו בכתוב בהסדר שם חם ויפת — כי "חשיב המדות כסדרן". ע"ש.

(31) ראה רד"ק פסוק כג: "בזה הי' אבי כנען שלא כסה ערות אביו והי' רע אבי רע". וע"פ מ"ש בפנים — הי' שייכות ב"אבי כנען" היא גם ל"וירא חם". (32) פרשתנו ט, כא. (33) שם, כב.

"וראה" ישנה הוראה מיוחדת לו — הרי מובן שבנדוד" הוראה כפולה היא לו:

זה שמראים לו (מלמעלה) שיש (בבחירו) ענין הזקוק לתיקון, הרי זו הוראה שעליו להתעסק עמו בכדי לתקנו; וזה שמראים לו ענין של "רע" — זוהי הוראה שהרע נמצא בו והוא צריך לתקן את עצמו. שאם הוא בעצמו הי' במדריגת "צדיק" (עכ"פ בפרט זה ³⁶) אזי לא הי' רואה ומדגיש בזה את הרע, כנ"ל.

ח. ובוה יבואר מה שהכתוב מוסיף "וערות אביהם לא ראו" אף שלכאורה זה מובן מהנאמר קודם "ופניהם אחורנית" ³⁷:

הכוונה בזה להדגיש אשר לא זו בלבד שהם (שם ויפת) לא ראו "ערות אביהם" במובן גשמי (לפי ש"פניהם אחורנית"), אלא עוד יותר, שלא "ראו" ולא "הרגישו" ענין של "ערות" וחסי רון אצל אביהם; הרגשתם התרכזה כולה בזה שהם צריכים לעשות — לכסות "את (ערות) אביהם". אבל "ערות אביהם — בפני עצמה — לא ראו".

ובזה גופא יובן למה נשתנו שם ויפת מאחיהם השלישי, חם: הם "לא ראו", אבל בחם נאמר: "וירא חם" — והוא מצד השינוי במהותם ומד"רגתם:

"חם אבי כנען", מכיון שהרע הי' בו בעצמו (אלא שבו הוא עדיין בד-

(27) ומה שכתוב במאור עינים שם (נעתק לעיל הערה 8), שדוק "הצדיק הגמור שאין רע בקרבו (היינו שאין בו רע כלל) אין רואה כו'" — היינו שהצדיק הגמור "אין רואה שום רע כו'".

מזה, שאין להרהר אפילו במח' מה־
רע של הזולת יי. צריך להתבונן מה
לעשות בזה, איך להוכיחו (וכנ"ל
באופן הראוי) ולתקנו; ובה בשעה גם
לבקש עצה וכל מיני השתדלות שלא
„יראה“ את הרע של חבריו ואפילו
בעת ההתעסקות עמו.

וכשמתנהגים והולכים בדרך זו של
שם ויפת אז זוכים להבטחת הברכה:
„ברוך ה' אלקי שם ויהי כנען וגו'“
וגם „יפת אלקים ליפת (אבל) וישכון
באהלי שם וגו'“ —

זוכים להיות כלים לתורה יי —

(34) ראה אגה"ק סוסכ"ב, שמחשבת לה"ר
חמורה היא גם מהדיבור בזה.

(35) ראה תיב"ע כאן: וישרון במדרשא
דשם.

שהכלי לתורה הוא השלום יי — עד
שזוכים להשראת השכינה שהיא „בא־
הלי שם“ (בבנין בית השלישי יי) ע"י
אחדות ואהבת ישראל יי, ובקרוב ממש.

(משיחת ט"פ בראשית, תשכ"ו)

(36) ראה תנחומא (בובר) יתרו ט ויל־
קו"ש משלי רמז תתקלד: אמר הקב"ה
התורה כולה שלום ולמי אתננה לאומה
שאוהבת שלום.

(37) וכפרש"י ב„מדרש חכמים“ (יומא
ט, סע"ב ואילך. ב"ר פל"ו, ח) — בנוגע
לבית ראשון, והרי בפשטות כ"ה (ועוד
יותר מזה) גם בנוגע לבית השלישי. וראה
רמב"ם הל' מלכים ספ"א שבית הג' יבנה
ע"י משיח (שהוא מבית דוד ושלמה —
בוגי ביהמ"ק הא').

(38) להעיר מתניא פרק לב.

ב. והנה במדרש מביא בזה ב' דיעות: (א) שהביאה העלה (שבשושין או מהר המשחה שב) ארץ ישראל, כי בא"י לא ירד המבול, כמ"ש "ארץ לא מטהרה היא ולא גושמה ביום זעם". (ב) שנפתחו לה שערי גן עדן והביאה את העלה משם.

אבל אין לומר ששיטת רש"י (פשוטו של מקרא) היא כא' מב' דיעות אלו, כי: (א) הו"ל לרש"י לפרש, (ב) פירושם אלו אינם ע"ד הפשט:

הפיר' שהביאתו מג"ע — הנה אף שגם ע"ד הפשט מובן שלא ירד המבול בג"ע, שהרי סיבת המבול היתה "כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מח" שבות לבו רק רע כל היום", ו"תש" חת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס" — ובג"ע הרי לא שייך כל זאת, מ"מ:

איך אפ"ל שנכנסה היונה לג"ע

חדשים!

קושיית הבחי' "כיון שנגזר אבדן ומח" על האדם ועל כל מה שבארץ אין צריך לומר שנקרו האילנות ונמחו לגמרי", אינה קושיא ע"פ פשט, כי לא מצינו שנגזר אבדן ומח" על כל מה שבארץ, וכמפורש (בראשית ו, ז) "אמחה את האדם גו' מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים"; (פר' שתנו ו, יג) "קץ כל בשר בא לפני גו'" (וכ"ה שם, יז, שם ו, כא"בג), ורק בנוגע להארץ עצמה מצינו כן (פרש"י שם ו, יג), והקושיא היא רק מצד הסברה.

(4) ב"ר פל"ג, ו. ויקר' פל"א, י. שהש"ר פ"א, טו (ד), פ"ד, א (ב), וראה רמב"ן כאן. רבינו בחי' כאן, ועוד.

(5) יחזקאל כב, כד.

(6) בראשית ו, ה.

(7) פרשתנו שם, יא.

(8) ובנוגע לג"ע — דוחק גדול — ע"ד הפשט — לומר שנשמט עליה אחד משם

א. מדובר כ"פ שדרכו של רש"י בפיר' עה"ת היא לבאר כל דבר הקשה — ע"ד הפשט — בפירוש הכתובים, ובאם יש קושיא בכתוב ואין רש"י מתרצה, ה"ז גופא הוכחה שהתירוץ מובן ופשוט עד כ"כ שאין רש"י צריך לפרשו (או שהתירוץ מובן ע"פ מש"כ רש"י 1971).

והנה בפרשתנו מסופר שנח ידע לאחר המבול "כי קלו המים מעל ה" ארץ" ע"י ששלח את היונה מן התיבה, "ותביא אליו גו' והנה עלה זית טרף בפ"י".

ולכאורה ע"פ פשוטו של מקרא אי"ז מובן:

מסופר בהכתובים הקודמים: על דבר המבול, ש"נבקעו כל מעינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו, ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וגו' ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום, (ועל ידי זה) ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובהמה ובחי' גו' וימחו את כל היקום אשר על פני האדמה גו' וימחו מן הארץ גו', שלאחרי מבול כזה בודאי לא נשאר שום אילן או עשב בצידורו — וא"כ מאין לקחה היונה את עלה הזית?!

ולא נמצא בפרש"י ביאור בזה.

(1) ת, יא.

(2) ז, ירכב.

(3) מ"ש הרמב"ן: "מפשוטו של פסוק זה יראה שלא נקרו האילנות ולא נמחו במבול כי לא הי' שם נחל שוטף כו'" — אי"מ: "הרי נראה במוחש שכשירד גשם גדול (ובפרט מ' יום רצופים) ה"ז עוקר אילנות וכו', וכ"ש מבול שויגברו המים ק"ן יום; וביותר — שהאילנות היו מכוסים וגשמים וכבושים במים עמוקים במשך כו"כ